

1. גב' [REDACTED]
2. גב' [REDACTED]
3. עמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"

ע"י ב"כ עוה"ד מיכל לופט ו/או אסנת כהן-ליפשיץ ו/או מורן גור ו/או מוריה פרידמן-שריר מעמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע" רחוב הרכבת 42 תל אביב
טלפון: 03-6244120, פקס: 03-6244130

העותרות

- נגד -

1. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
2. מינהלת התיאום והקישור (עזה)

ע"י ב"כ עו"ד ממחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 31, ירושלים
טלפון: 02-6466590, פקס: 02-6467011

המשיבים

עתירה דחופה למתן צו-על-תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צו-על-תנאי המופנה כנגד המשיבים, והמורה להם לבוא וליתן טעם מדוע:

1. לא יתנו מענה לבקשות העותרות 1-2 לצאת מרצועת עזה לביקור קרובותיהן החולות בגדה המערבית.
2. לא יאשרו את בקשות העותרות ויאפשרו להן לבקר את קרובותיהן במשך פרק זמן ראוי וסביר בנסיבות העניין.

בשל הדחיפות בקבלת מענה, ובשל אופיין ההומניטארי של הבקשות, לעתירה זו נלווית בקשה לקיום דיון דחוף.

בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרות, לרבות שכ"ט עו"ד, בצירוף מע"מ כדין.

בקשה לקיום דיון דחוף

העותרות 1-2 ("העותרות") הן נשים פלסטיניות המתגוררות ברצועת עזה. הן מבקשות לצאת בדחיפות לביקור קרובותיהן החולות בגדה המערבית, אותן לא ראו מזה שנים. עותרת 1 מבקשת לבקר את אחותה החולה בסרטן השד במצב מתקדם; עותרת 2 מבקשת לבקר את אימה הקשישה בת ה-105, אשר עברה לאחרונה שבץ מוחי וסובלת ממחלת כלי דם קטנים במוח שבגינם אושפזה.

העותרת 1 הגישה את בקשתה לביקור אחותה החולה לפני חודשיים וחצי, ביום 26.9.2017 ולמרות זאת עד עתה לא טרחו המשיבים לתת החלטה בבקשתה. עותרת 2 הגישה את בקשתה ב-22.10.2017, בסמוך לאשפוז אימה, ולמרות זאת עד עתה, בחלוף חודש וחצי, הבקשה טרם נענתה.

זאת, על אף האופי ההומניטארי המובהק של הבקשות ועל אף התחייבות מת"ק עזה לטפל בבקשות לביקורי חולה בדחיפות ובחריצות.

נוכח העובדה שחלף זמן רב מאז הגישו העותרות את בקשותיהן, ונוכח העובדה שמדובר בביקור של נשים חולות ומבוגרות (אחת מהן כאמור בת 105), מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את הדיון בעתירה בדחיפות וככל הניתן בימים הקרובים, בהתאם ליומנו. ככל שיחליט בית המשפט הנכבד לבקש את תגובת המשיבים לעתירה, נבקש כי מועד הגשתה ייקבע סמוך ככל הניתן למועד הגשת עתירה זו.

ואלו נימוקי העתירה:

הצדדים לעתירה

1. **העותרת 1**, גב' [REDACTED], היא תושבת פלסטינית המתגוררת ברצועת עזה.
2. **העותרת 2**, גב' [REDACTED], היא תושבת פלסטינית המתגוררת ברצועת עזה.
3. **העותרת 3**, עמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע" (ע"ר) (להלן: **עמותת גישה**) הינה עמותה ישראלית, שמטרתה להגן על זכויות אדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה, ביניהן הזכות לחופש התנועה.
4. **המשיב 1** (להלן: **המתפ"ש**), הינו האחראי על יישום המדיניות האזרחית בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה, ואמון על תיאום וקישור מול האוכלוסייה הפלסטינית ברצועת עזה. המתפ"ש הוסמך להנפיק היתרי כניסה ושהייה בישראל לתושבי עזה, לרבות לצורך מעבר לגדה המערבית.
5. **המשיב 2** (להלן: **מת"ק עזה**) הוא זרועו של המתפ"ש היושב במעבר ארז ואשר אמון על בחינת בקשות של תושבי עזה והנפקת היתרים לכניסה לישראל, לרבות לצורך מעבר לגדה המערבית.

א. התשתית העובדתית

רקע עובדתי בנוגע לעותרת 1

6. העותרת 1, גב' [REDACTED], הינה תושבת פלסטינית המתגוררת ברצועת עזה, בת 53, נשואה. *העתק תעודת הזהות של העותרת 1 מצ"ב ומסומן נספח ע/1.*
7. כל משפחתה של העותרת מתגוררת בגדה המערבית ועל כן מדי תקופה היא מבקשת לצאת מהרצועה ולבקרים. הפעם האחרונה שביקרה בגדה הייתה בשנת 2012, לאחר [REDACTED]. מאז, העותרת הגישה בקשות רבות למשיבים ליציאה לביקורים בגדה אך הבקשות לא נענו. כך, **חלפו חמש שנים מאז ראתה את משפחתה הקרובה ביותר.**
8. לאחרונה נודע לעותרת כי אחותה, גב' [REDACTED], המתגוררת בגדה המערבית, סובלת מגידול סרטני בשלב מתקדם בשד, ועל כן היא תידרש

לעבור ניתוח כריתה ומיד לאחריו להתחיל טיפולי הקרנות וכימותרפיה. בגין גידול זה אושפזה האחות בבית החולים [REDACTED] בחודש אוגוסט 2017.

העתק תעודת הזהות של גב' [REDACTED] מצ"ב ומסומן **נספח ע/2**.

העתק מסמך רפואי מעודכן מבית החולים [REDACTED] מצ"ב ומסומן **נספח ע/3**.

9. עם קבלת הבשורה המרה, הגישה העותרת בקשה דרך הוועדה האזרחית הפלסטינית, ביום **26.9.2017**, לצאת לביקור אחותה החולה בגדה המערבית. לבקשה צורף מסמך רפואי עדכני לאותו תאריך. הבקשה הועברה למת"ק עזה אך לא התקבלה תשובתם עד עתה.

10. בצר לה, ומשום שלא קיבלה מענה, פנתה העותרת לעותרת מס' 3, עמותת "גישה". העמותה שלחה מכתב דחוף למשיבים ביום **16.11.2017** ובו ביקשה כי תתקבל החלטה בבקשת העותרת 1 בדחיפות ולכל המאוחר עד ליום 22.11.2017.

העתק מכתב עמותת "גישה" בעניין העותרת 1 מצ"ב ומסומן **נספח ע/4**.

11. נוכח העובדה שחלף הזמן הסביר למענה לבקשה, ונוכח חששה של העותרת כי מצבה של אחותה ידרדר, לא נותרה ברירה בידיה להגיש עתירה לבית המשפט הנכבד לשם קבלת החלטת המת"ק בבקשתה. יצוין כי במסגרת הכנת העתירה, ועל מנת להבטיח שהפנייה לבית המשפט אינה לשווא, נעשתה ביום **6.12.2017** פנייה טלפונית למת"ק על מנת לברר אם ישנה החלטה בבקשה. בתשובה, שלח המת"ק "תשובת ביניים", בה נכתב כי בקשת העותרת ליציאה לגדה המערבית לצורך ביקור חולה הועברה מהוועדה אך טרם התקבלה בה החלטה.

העתק תשובת הביניים של המת"ק מיום 6.12.2017 מצ"ב ומסומן **נספח ע/5**.

12. נוכח העובדה שכלל משפחתה של העותרת מתגוררת בגדה ולא ברצועת עזה, נוכח העובדה שהיא לא ראתה את משפחתה מאז שנת 2012, ונוכח העובדה שאחותה צפויה לעבור בתקופה הקרובה טיפולים קשים וכואבים, העותרת 1 מבקשת כי יאושר לה ביקור לפרק זמן שהוא ראוי וסביר בנסיבות העניין.

רקע עובדתי בנוגע לעותרת 2

13. העותרת 2, גב' [REDACTED], הינה תושבת פלסטינית המתגוררת ברצועת עזה, בת 61, נשואה.

העתק תעודת הזהות של העותרת 2 מצ"ב ומסומן **נספח ע/6**.

14. כל משפחתה של העותרת מתגוררת בגדה המערבית אך לצערה מאז האינתיפאדה השנייה, בשנת 2002 לערך, היא לא יצאה לבקרים. עם זאת, העותרת קיבלה היתרים מהמשיבים בשנה החולפת לצאת לירדן לביקור [REDACTED] וכן לצאת לירושלים, הן [REDACTED] והן לשם תפילה במסגד אלאקצא יחד עם בן-זוגה.

15. אמה של העותרת, גב' [REDACTED], מתגוררת גם היא בגדה המערבית, והיא בת 105. לאחרונה, ביום 17.10.2017, אושפזה האם בבית החולים [REDACTED] עקב שבץ לקוני. בבדיקת סי.טי שנעשתה במוחה, התגלה כי היא סובלת [REDACTED] במוח וכן כי ישנם

סימנים [REDACTED] מעבר לכך, ומפאת גילה, סובלת האם [REDACTED].

העתק תעודת הזהות של גב' [REDACTED] מצ"ב ומסומן **נספח ע/7**.

העתק מסמך רפואי מבית החולים [REDACTED] מצ"ב ומסומן **נספח ע/8**.

16. בהיוודע לעותרת על אשפוזה של אמה הקשישה והחולה, אצה היא להגיש בקשה בוועדה האזרחית הפלסטינית לשם ביקורה. הבקשה הוגשה ביום **22.10.2017** בליווי המסמכים הרפואיים העדכניים אך לא התקבלה תשובת המשיבים בה עד עתה.

17. בצר לה, ומשום שלא קיבלה מענה, פנתה העותרת לעותרת מס' 3, עמותת "גישה". העמותה שלחה מכתב דחוף למשיבים ביום **16.11.2017** ובו ביקשה כי תתקבל החלטה בבקשת העותרת 2 בדחיפות ולכל המאוחר עד ליום **23.11.2017**.

העתק מכתב עמותת "גישה" בעניין העותרת 2 מצ"ב ומסומן **נספח ע/9**.

18. נוכח העובדה שחלף הזמן הסביר למענה לבקשה, ונוכח חששה של העותרת כי מצבה של אמה יתדרדר, לא נותרה ברירה בידיה אלא להגיש עתירה לבית המשפט הנכבד לשם קבלת החלטת המת"ק בבקשתה. יצוין כי במסגרת הכנת העתירה, ועל מנת להבטיח שהפנייה לבית המשפט אינה לשווא, נעשתה ביום **6.12.2017** פנייה טלפונית למת"ק על מנת לברר אם ישנה החלטה בבקשה. המת"ק לא השיב לפנייה.

19. נוכח העובדה שכלל משפחתה של העותרת מתגוררת בגדה ולא ברצועת עזה, נוכח העובדה שהיא לא ראתה את משפחתה מזה 15 שנים ונוכח גילה המתקדם מאוד של אימה והחשש כי ימיה ספורים, העותרת 2 מבקשת כי יאושר לה ביקור לפרק זמן שהוא ראוי וסביר בנסיבות העניין.

ב. הטיעון המשפטי

20. ראשית כל יובהר כי הבקשות המתוארות לעיל, לביקור קרובות משפחה חולות בגדה המערבית, הן בקשות העומדות בקריטריונים שפירסמו המשיבים לתנועת תושבי עזה מחוץ לרצועה (ר' עמ' 13 במסמך "סטאטוס ההרשאות" המעודכן ליום **16.11.2017**

www.cogat.mod.gov.il/he/services/Procedure/%D7%A1%D7%98%D7%98%D7%95%D7%A1%20%D7%94%D7%A8%D7%A9%D7%90%D7%95%D7%AA.pdf.

21. לפי קריטריון זה, כניסת תושבי רצועת עזה לישראל, לרבות לצורך מעבר לגדה המערבית תאושר לצורך "ביקור קרוב משפחה מקרבה ראשונה החולה במחלה קשה אשר יש בה חשש לחיי החולה או כזו המצריכה אשפוז ממושך". במסמך נכתב מפורשות כי המשיבים שוקלים במסגרת בחינת הבקשה גם את גילו של החולה (ר' שם).

22. על פי נהלי המשיבים והצהרותיהם, בקשות לביקור חולה הן בקשות בעלות אופי הומניטארי וככאלו הן מקבלות עדיפות ומטופלות מהר יותר מבקשות אחרות. לפיכך, הן אמורות לקבל מענה בזמן קצר יותר מבקשות אחרות.

23. במקרה דנן, מעבר לכך שהמשיבים מפרים את הצהרותיהם אלו, הם גם חוטאים לחובתם לפעול במהירות הראויה ולהשיב בזמן סביר. כמו כן הם חוטאים לחובת ההגינות שלהם כרשות מינהלית. **הסחבת והעדר המענה במשך חודשים אינה ייחודית למקרה דנן והיא הפכה לאחרונה לנורמה בקרב מת"ק עזה**. התנהלות זו מצד המשיבים הובילה בשנה החולפת להגשת עתירות רבות באופן יחסי רק בגין העדר מענה. רק בעקבות הגשת העתירות טורחים המשיבים להשיב, ובית המשפט הנכבד כבר התייחס בחומרה למצב דברים זה, אך למרבה הצער הדבר טרם הוביל לשיפור בזמני המענה בקרב המשיבים.

המשיבים הפרו את החובה לפעול במהירות הראויה

14. חובתה של רשות מנהלית לפעול במהירות הראויה ולהשיב לפונים אליה בתוך זמן סביר היא מן ממושכלות היסוד של מינהל תקין (בג"צ 4634/04 **רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים**, פ"ד סב(1) 762 (2007); יצחק זמיר **הסמכות המנהלית**, כרך ב', מהדורה שנייה 1098 (2011)). חובה זו הינה חובה כללית החולשת כמעט על כל הפעולות המנהליות, למעט כאשר דין ספציפי קובע חובת עשייה במועד נקוב (אליעד שרגא ורוני שחר, **המשפט המנהלי**, כרך 3, 338 (2008)). חובה זו נלמדת בין היתר מסעיף 2(א) לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958 ומסעיף 11 לחוק הפרשנות, תשמ"א - 1981.

15. למעשה, החובה המוטלת על הרשות המינהלית להפעיל את סמכויותיה במהירות ראויה היא חלק מהחובה הכללית החלה על רשות לנהוג בסבירות במובנה הרחב (בג"צ 6300/93 **המכון להכשרת טוענות בית דין נ' השר לענייני דתות**, פ"ד מח(4) 441 (1994); בג"ץ 1999/07 **גלאון נ' ועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006**, פ"ד סב(2) 123 (2007) (להלן: **עניין גלאון**)). עיכוב במתן מענה לפיכך יכול להעיד על חוסר סבירות בהתנהלות הרשות, שמצדיקה התערבות שיפוטית.

16. הפסיקה פירשה את המושג "מהירות ראויה" כמתייחסת למעשה למענה תוך "זמן סביר". אולם, התשובה לשאלה מהו "זמן סביר" תיקבע בכל מקרה לגופו, על פי נסיבותיו הוא. על פי הפסיקה, יש לבחון אם בקביעת לוח הזמנים בטיפול בנושא הנדון שקלה הרשות את כלל השיקולים הראויים תוך מתן משקל ראוי לכל אחד מהם (בג"ץ 10296/02 **ארגון המורים נ' שרת החינוך** (פורסם בנבו, 15.12.2004); בג"ץ 7844/07 **פנחס כהן נ' ממשלת ישראל** (פורסם בנבו, 14.4.2008)). קביעת הזמן הסביר לפעולה במקרה הקונקרטי נגזרת מאילוצים מעשיים מחד ומעוצמת המשקל והחשיבות לביצוע הפעולה במהירות ביחס לאינטרס הכלל או היחיד, מאידך (עניין **גלאון** לעיל, פס' 8). כאשר מדובר בסוגיה או החלטה שיש לה השלכה על זכויות אדם מקבל מושג "הזמן הסביר" משמעות מיוחדת (עניין **גלאון** לעיל, 153) ועל הרשות לקחת זאת בחשבון בעת הטיפול בפנייה.

17. אחד השיקולים שהמשיבים נדרשים לקחת בחשבון במסגרת הטיפול בבקשה, הוא **היכולת של הפונה להספיק ולהשיג באופן אפקטיבי על ההחלטה, במידה וסורבה, בטרם ייגרם לו נזק בלתי הפיך** (כמו למשל שמועד חתונה או לימודים שהוא אמור להתחיל יחלפו, או אדם קרוב שהוא אמור לבקר ייפטר חלילה). כלומר, חשוב לוודא כי ייוותר די זמן לקבלת ייעוץ משפטי ופנייה לערכאות.

18. בית המשפט הנכבד התייחס ספציפית לשאלה מהו זמן סביר לקבלת מענה לבקשותיהם של תושבי רצועת עזה להיכנס לישראל (לרבות לצורך מעבר מגדה המערבית ולחוו"ל). בבג"ץ Avocats Sans Frontieres 4212/06 נ' אלוף פיקוד הדרום (פורסם בנבו, 28.06.2006), קבע כב' השופט א' לוי ז"ל:

"נותרה לדיון בקשתם לחייב את המשיבים להשיב לבקשותיהם של תושבי רצועת עזה למתן היתרי כניסה לישראל, לרבות לצורך מעבר מעזה לגדה, תוך זמן סביר, כך שיתאפשר להם להשיג על ההחלטות בפני גורמים מנהליים או ערכאות שיפוטיות.

המשיבים אינם חולקים על חובתם לפעול במהירות, וכיצד היו יכולים לטעון אחרת נוכח הוראתו של סעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981. יחד עם זאת, יש קושי לקבוע נורמה מחייבת באשר למועד מתן התשובה, הואיל וההחלטה היא בעיקרה פרטנית ותלויה בנסיבותיו המיוחדות של המבקש או המבקשת את היתר הכניסה או המעבר.

המשיבים הודיעו לבית המשפט, בתגובה משלימה שהגישו ביום 25.6.06, כי הוחלט על ידם שבקשות שהוגשו זמן סביר מראש, התשובה להן תינתן לכל המאוחר 3 ימים קודם למועד היציאה המבוקש. להשקפתנו, הסדר זה מותיר בידי המבקש פרק זמן קצר ביותר כדי לנקוט בהליכים אם בקשתו תסורב, ועל כן טוב יעשו המשיבים אם ישיבו לפונים, למעט במקרים שהנסיבות יחייבו זאת, בפרק זמן שבין 5 ל-7 ימים בטרם מועד היציאה המתוכנן" (ההדגשה הוספה – מ.ל).

19. במקרים בהם אין מועד יציאה ספציפי, והיציאה של התושב מתבקשת בהקדם האפשרי, כמו במקרה דנן, המשיבים מחויבים להשיב לבקשה תוך זמן סביר, בהינתן נסיבות הבקשה ואופייה. על פי הודאת מת"ק עזה עצמו, כשמדובר בבקשות בעלות אופי הומניטארי מובהק כמו הבקשות דנן לביקור חולה, בקשות אלו אמורות לקבל יחס מועדף, ולהיות מטופלות בחריצות ובדחיפות. ר' למשל דברי ב"כ המשיבים בדיון בעת"מ 47176-02-17 גראבלי נ' שר הביטחון ואח', מיום 26.2.2017:

"יש הרבה כניסות לישראל למטרות יותר דחופות וחשובות כמו כניסה לצרכים רפואיים או ביקור חולים להן צריך לתת עדיפות" (עמ' 2 לפרוטוקול, שורות 21-23. הדגשה שלי, מ.ל).

העתק העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון בעת"מ גראבלי מצ"ב ומסומן נספח ע/10.

ר' גם את תגובת המשיבים בבג"ץ 4653/17 וסאם גודה נ' שר הביטחון מיום 12.6.2017:

"בהתחשב בכמות הבקשות העצומה המוגשת מדי חודש בחודשו, המשיבים נדרשים לערוך תיעדוף של הבקשות המובאות לפיתחן, כך שבקשות הומניטאריות שעניינן מטרת קבלת טיפול רפואי מציל חיים וביקור קרובי משפחה המאושפזים ומצויים בסכנת חיים מקבלים עדיפות על פני בקשות אחרות" (סעיף 19 לתגובה. הדגשה שלי, מ.ל).

העתק העמודים הרלוונטיים מתגובת המשיבים בבג"ץ גודה מצ"ב ומסומן נספח ע/11.

ר' גם את תשובת המתפ"ש לבקשת חופש מידע מיום 7.9.2017 :

"ישנו תעדוף ברור של הדברים כמו למשל, בקשות כמו בקשות הומניטריות [כך במקור] מטופלות לפני בקשות לחידוש היתר לצורך מסחר " (סעיף י"ג)

העתק העמודים הרלוונטיים מתשובת המתפ"ש מיום 7.9.2017 מצ"ב ומסומן נספח ע/12.

20. מיותר לציין שתיעדוף הבקשות אינו אמור להוביל לתוצאה בה בקשות לא נענות במשך שבועות ארוכים ואף חודשים. כל בקשה ליציאה מרצועת עזה היא חשובה ודחופה והמשיבים ודאי מחויבים לעקרונות של טיפול בזמן סביר בכל הבקשות שמופנות אליהם. קביעת סדרי עדיפויות בתוך עבודת המת"ק היא כמובן בשיקול דעתם של המשיבים, אך היא אינה יכולה להוביל לעיכובים כה רבים ולעתים להעדר מענה מוחלט.

21. ואולם, גם בהינתן אמירות אלו של המשיבים ביחס לתיעדוף בקשות לביקורי חולים, במקרה דנן הם כשלו מלטפל בחריצות ובדחיפות המתחייבות בבקשות העותרות. **הבקשות יושבות על שולחנו של מת"ק עזה כבר חודשיים ימים ובכל זאת טרם ניתן בהן מענה.** התנהלות אטית ונסחבת זו מצד המשיבים, וגורמי הייעוץ עימם הם עובדים, לא יכולה אלא להעיד שהמשיבים מזלזלים במצב הרפואי של קרובות המשפחה של העותרות ומזלזלים בזכותן לבקר את בנות משפחתן החולות.

22. על פי אמות המידה שנקבעו בפסיקה, ניתן לומר כי ללא ספק הזמן הסביר למתן החלטה בבקשות העותרות חלף עבר לו. בהתאם לאמור בפסיקה, נראה כי המשיבים התעלמו לחלוטין מעוצמת המשקל והחשיבות שבביצוע הפעולה במהירות לאור האינטרס של העותרות ביציאה לביקור קרובות משפחתן בגדה. בסיטואציה הזו, המוצא האחרון של העותרות הוא לפנות לבית המשפט על מנת שיניע את המשיבים לתת החלטה.

23. אכן, למרות שבתי המשפט כבר שפכו קיתונות של דיו כדי להבהיר למשיבים דכאן ולרשויות המדינה בכלל כי חובתן לענות לפונים אליהם תוך זמן סביר, עדיין נראה כי פעמים רבות, **הגשת העתירה היא האמצעי היחיד העומד בפני התושב לזרז את הטיפול בבקשה.** כך נכתב לדוגמה בעת"מ 1602/06 ארואטי נ' משרד הפנים (פורסם בנבו, 24.1.2007):

"לא יתכן שאזרח שנזקק לרשות, ימצא מולו דלת נעולה, אוזן ערלה וחלון אטום. לא יתכן שרק עתירה מינהלית תגרום לרשות למלא את חובתה הפשוטה להתייחס לאזרח."

24. במקרה של המשיבים דנן מסקנה זו היא במיוחד נכונה. **הסחבת הפושעת במת"ק עזה במתן מענה לבקשות יציאה של תושבי עזה הפכה כבר לנורמה, והובילה לפגיעה בזכויותיהם של מאות תושבים. רק מתי מעט מתוכם, שזכו לקבל ייצוג משפטי, הצליחו באמצעות הגשת עתירות לקבל מענה לבקשותיהם.** אכן, עתירות רבות הוגשו לבתי המשפט בגין העדר מענה מצד מת"ק עזה. רק מהשנה האחרונה ניתן לציין את העתירות הבאות, שנמחקו לאחר שנמסר המענה: עת"מ 43430-01-17 נסמה אלנזלי נ' שר הביטחון ואח'; עת"מ 17515-02-17 עביר מאדי נ' שר הביטחון ואח' (לא פורסם, 12.3.2017); עת"מ 47176-02-17 מחמד גראבלי נ' שר הביטחון ואח'; עת"מ 62251-02-17 נרמין רמלי נ' שר הביטחון ואח'; עת"מ 6293-03-

17 אלאא אבו-גזר ואח' נ' שר הביטחון ואח' ; עת"מ 40140-03-17 נסרין עזיז ואח' נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 30.4.2017); בג"ץ 4653/17 וסאם גודה נ' שר הביטחון; בג"ץ 5052/17 נוף אבו-עאבד ואח' נ' שר הביטחון ואח'; בג"ץ 7343/17 ד"ר סעיד יעקבי ואח' נ' שר הביטחון ואח'; בג"ץ 7767/17 עומר שוא ואח' נ' שר הביטחון ואח'; בג"ץ 8254/17 ד"ר עבד-אלחכים אבו-נצר נ' שר הביטחון ואח'; בג"ץ 8325/17 נור מוראד ואח' נ' שר הביטחון ואח'; בג"ץ 8736/17 הודא דאוד ואח' נ' שר הביטחון; בג"ץ 8490/17 לואי הביל ואח' נ' שר הביטחון; בג"ץ 9019/17 נעימה מוסא ואח' נ' שר הביטחון; בג"ץ 8705/17 בצל ו-22 אח' נ' שר הביטחון.

25. יצוין כי כבר בחודש אפריל 2017 ציינו באי כוח המשיבים בפני בית המשפט כי בעיית העומס במת"ק והסחבת במתן מענה לבקשות מוכרת ונמצאת בטיפול. וכך אמר ב"כ המשיבים בעניין עזיז לעיל:

"אני שומע מבית המשפט הערות כלליות הנוגעות למתן תשובות של המת"ק לפונים. אנו מודעים לבעיה ופועלים בנושא זה. ממש בתקופה זאת מתבצעת עבודה בסוגיה האמורה. כאמור, אנו מודעים לצורך בשיפור המצב לפחות בכל הנוגע למתן תשובות ברורות לפונים על עצם קבלת הפניה ומתן אפשרות לפונה לשוב ולברר בנוגע לפניה" (פרוטוקול דיון מיום 30.4.2017, עמ' 1, שורות 9-12. הדגשה שלי, מ.ל).

26. לעותרות אין שום מידע באשר להתקדמות העבודה בסוגיה זו, אולם ברור כי בכל החודשים שחלפו התנהלות מת"ק עזה לעניין זמן הטיפול בבקשות לא השתפרה אלא רק הורעה, ולראיה, המשיבים מסרו במסגרת תשובה לבקשת חופש מידע כי נכון לספטמבר 2017 נמצאות על שולחנו של מת"ק עזה 16,466 בקשות שטרם נענו (!) (ר' נספח ע/12, סעיף ח'). זהו מספר אדיר וחסר תקדים, המעיד על עומק הבעיה בהתנהלות המת"ק. והנה, עוד ועוד עתירות צריכות להיות מוגשות לבית המשפט הנכבד, ולבתי משפט אחרים, על מנת שתושבי עזה יקבלו את המענה לבקשותיהם. העתירה שבכותרת מוגשת גם היא לאחר שחודשיים חלפו מאז הוגשו בקשות הומניטאריות ולא ניתן מענה.

27. בית המשפט הנכבד התבטא בחומרה ביחס לתופעה זו, בה נציגי המשיבים מתמהמהים זמן רב עם מתן החלטה בבקשות היתרים של תושבים פלסטיניים, ורק הגשת עתירה מביאה לקבלת החלטה. וכך נאמר בבג"ץ 3764/16 עלי נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, ביחס לסחבת במתן מענה לבקשות של פלסטינים תושבי הגדה:

"תוגש בתוך שבוע הודעה מטעם המשיב...מדוע אין משיבים במועד לפונים במקרים כגון דא, והם נאלצים להגיש עתירה על כל בזבוז המשאבים של הצדדים, בית המשפט (שכמובן מי מתחשב בו בכלל ובזמנם של אנשי המזכירות והשופטים); וברגע האחרון, לאחר שנלמד התיק, מוסרת המניעה. נלאינו מכגון דא." (פסק דין והחלטה מיום 5.7.2016)

וכן:

"האידיאולוגיה צריכה להיות פשוטה: מבלי לפגוע כהוא זה בביטחון ובשיקולי ביטחון, כמובן, יש צורך במאמץ להקל ככל הניתן על האוכלוסייה הפלסטינית

הנזקקת להיתרים במישור המינהלי, כדי לפשט את החיים במציאות המדינית, המשפטית והיומיומית המורכבת. בכך גם יכולות לכאורה הרשויות להקל על עצמן ולחסוך בירוקרטיה. מכל מקום, ראוי להגיע למסגרת פשוטה ככל הניתן ומובנת ככל הניתן, כדי להסיר מעקשים לא נחוצים בחיי האוכלוסייה. העתירות הרבות המוגשות ונמחקות בטרם דיון כיון שנפתרה הבעיה הקונקרטית, והמוכחות על-ידי כך כמיותרות מעיקרן אילו טופל הנושא, מעידות כמאה עדים על הצורך בשיפור" (החלטה מיום 20.4.2017)

28. ספציפית ביחס לתושבי עזה התבטא בית המשפט העליון באומרו :

"מתגובת המשיבים ניכר העומס הרב המוטל על כתפיהם, ואולם אין הוא מצדיק להתעלם מבקשות חוזרות ונשנות של העותר" (עניין **גודה** לעיל, פורסם באר"ש, 15.6.2017).

29. אך לאחרונה אמר כב' השופט קרא במהלך דיון בעתירת העדר מענה של תושב עזה שביקש לצאת ללימודים :

"כבוד השופט ג' קרא: **האם נראה סביר כי חודשיים פחות שבוע למתן תשובה, זה זמן סביר למתן תשובה מטעם הרשות?** בהינתן העובדה שידעו כי היה צריך לצאת מן הרצועה בתאריך מסוים." (עניין **עומר שוא** לעיל, דיון מיום 10.10.2017, עמ' 2, שורות 8-9 לפרוטוקול)

30. בית המשפט המחוזי בבאר שבע קבע גם הוא :

"חובת המת"ק, ככל גוף מנהלי אחר, להשיב לפניות אליו בתוך זמן סביר, ברורה מאליה. התשובה כמובן יכולה להיות בעלת תכנים מגוונים, אך **עצם התשובה הוא חובה**. מצב בו פניה נותרת ללא תשובה כאשר ברקע ישנו אירוע מוגדר בזמן, קולעת את הפונה למצב של אי וודאות ומאלצת אותו, כמו במקרה זה, לפנות לבית המשפט." (עניין **עזיז** לעיל. הדגשה שלי, מ.ל)

31. בתי המשפט גם לא היססו לפסוק הוצאות כאשר רק בעקבות הגשת העתירה ניתן מענה מטעם מת"ק עזה. רק לאחרונה פסק בית משפט נכבד זה הוצאות בעתירות העדר מענה נגד מת"ק עזה (בג"ץ 8325/17 **נור מוראד ואח' נ' שר הביטחון** (פורסם בנבו, 19.11.2017), שם נפסקו הוצאות בסך 1,500 ₪; בג"ץ 8736/17 **הודא דאוד ואח' נ' שר הביטחון** (פורסם בנבו, 30.11.2017) שם נפסקו הוצאות בסך 3,000 ₪). אף מוקדם יותר השנה פסק בית המשפט המחוזי בבאר שבע הוצאות בעתירות דומות שהוגשו נגד מת"ק עזה (ר' למשל עניין **מאדי** לעיל שם נפסקו הוצאות בסך 3,500 ₪; עניין **עזיז** לעיל, שם נפסקו הוצאות בסך 2,000 ₪).

32. התבטאויות בתי המשפט שהובאו לעיל ופסיקות ההוצאות מבטאות את דעתנו של בית המשפט כי העדר המענה מצד המשיבים, שמוביל להגשת עתירות רבות רק לשם קבלת מענה, גורם להקצאת משאבים מיותרת ולהכבדה הן על העותרים והן על בית המשפט. רק לאחרונה התבטא ברוח זאת כב' נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, בפסק דינו בעת"מ 26933-02-17

אדם טבע ודין נ' המשרד להגנת הסביבה ואח' (פורסם בנבו, 16.11.2017), שם פסק לטובת העותרים 7,500 ₪ הוצאות:

"המשיבים אינם חולקים על חובתם החוקית למסור את המידע ועל כך שרק בעקבות הגשת העתירה הואילו להעביר את החומרים, ואינם מספקים כל סיבה סבירה להתעלמותם מבקשות העותרת. טענתם שהעתירה נמחקה בשלבים מוקדמים אינה יכולה לסייע לפסיקת סכום נמוך במקרה דנן, שכן העתירה לא הייתה צריכה להיות מוגשת מלכתחילה, והוגשה אך ורק בשל התנהלות קלוקלת של המשיבים. מעבר למאמצים שנדרשו מהעותרת כדי לקבל את המגיע לה על פי החוק, הכביד הדבר על מערכת בתי המשפט, העמוסה ממילא. משכך, בעתיד יכול ויהיה מקום לשקול פסיקת הוצאות גם לטובת אוצר המדינה. " (פס' 8).

המשיבים הפרו את חובת ההגינות של הרשות

33. חובת ההגינות של הרשות היא אבן פינה בדיני המינהל הציבורי, בהיותה נאמן של הציבור (בג"ץ 164/97 קונטרס נ' משרד האוצר, פ"ד נב(1), 289 (1998); דפנה ברק-ארז, **משפט מינהלי**, כרך א' 276 (2010)). חובת ההגינות נובעת מכך שהשלטון והיחיד אינם שווים-כוחות ואינם שווים-מעמד. השלטון מחזיק כוח ועצמה וחובת ההגינות נועדה לשמש בלם לכוח ורסן לעצמה. הגם שהעותרות אינם אזרחי ישראל, הם עדיין תלויים בהחלטת המשיבים. כל עוד למשיבים היכולת למנוע את כניסתם לישראל ועל דרך זו לפגוע בזכויות יסוד המוקנות להם, עליהם החובה לנהוג כלפיהם במידת ההגינות, כמו כלפי כל פונה התלוי ברשות.

34. חובת ההגינות מחייבת את הרשות לטפל באופן רציני ואחראי בפנייתם של תושבים כדוגמת העותרות, ולהשיב להם בזמן סביר מהי החלטתה. אי מתן מענה במשך תקופה החורגת מגדר הסביר כמוה כדחיית הבקשה ללא מתן נימוקים (ר' פס' 7 בפסק הדין בעניין **מאדי** לעיל, מיום 12.3.2017). לעניין זה יפים דבריו של פרופ' זמיר:

"מבחינתו של אדם הנזקק להחלטת הרשות, שיהוי במתן החלטה עלול לגרום נזק רב...לעתים, כאשר העניין דחוף, נזקו של שיהוי יכול להיות שקול כנגד נזקו של סירוב" (זמיר לעיל, 1093).

35. כך, הפונה מצוי בפני שוקת שבורה - אין הוא יודע מתי ואם בכלל תאושר בקשתו, ואין הוא יודע כיצד להתייחס לעיכוב. אין בפניו גם נימוקים מדוע בקשתו מתעכבת או למעשה נדחית, דבר הפוגע ביכולתו למצות את זכויותיו באפיקים אחרים ובפרט בפני ערכאות. לעניין זה יפים דברי השופטת יהודית צור בעת"מ (י-ם) 139/07 משה כהן נ' שר הפנים פס' 49 (פורסם בנבו, 25.07.2007):

"בתי המשפט חזרו והדגישו את החובה של רשות ציבורית לטפל בפניות של אזרחים בדרך עניינית ויעילה. חשוב במיוחד להקפיד על מתן תשובה תוך זמן סביר והעיקר יש ליידע את הפונה בצורה ברורה ומדויקת מהי עמדת הרשות בעניינו ומה נדרש ממנו לעשות על מנת לקדם את עניינו בצורה יעילה ועניינית."

36. כאמור, במקרה דנן, ממתיונות העותרות מזה כחודשיים למתן תשובה בבקשותיהן. אין הן יודעים מה עשויה להיות עמדת הרשות בעניינן ואין הן יודעות מה נדרש מהן לעשות על מנת לקדם את עניינן בצורה יעילה ועניינית, כדברי בית המשפט. בהעדר תשובה כלשהי מהמשיבים, פונות העותרות אל בית המשפט מבלי שיש להן כל יכולת להתמודד עם טענות שאולי יועלו ואולי לא יועלו כנגדן. בכך מועלת הרשות בחובת ההגינות כלפיהן.

המשיבים פוגעים באופן בלתי מידתי בזכויות העותרות

37. מחדלם של המשיבים להשיב לבקשת העותרות לא רק שאינו בלתי סביר נוכח חלוף הזמן, אלא הוא גם בלתי מידתי בהיותו פוגע באופן קשה בזכויות היסוד של העותרות. יוזכר, כי נוכח השליטה של ישראל על מעברי הגבול בין רצועת עזה לבין שטחה ושליטתה על תחומי חיים רבים של תושבי עזה, מחויבת היא מכוח המשפט הבינלאומי והישראלי לכבד ולהגן על אותן זכויות האדם המושפעות משליטתה - בראשן ובעיקרן הזכות לחופש התנועה של התושבים והזכויות שנגזרות ממימוש חופש התנועה, כגון במקרה דנן הזכות לחיי משפחה תקינים. בית המשפט העליון הכיר בכך שנוכח שליטתה של ישראל על מעברי הגבול, והתלות שפיתחו תושבי עזה בישראל באספקטים רבים, היא מחויבת להבטיח את הצרכים ההומניטאריים של תושבי עזה (בג"ץ 9132/07 אלבסיוני ואח' נ' ראש ממשלת ישראל ואח' פורסם בנבו, 30.1.2008).

38. יפים לעניין זה דברי בית המשפט העליון בבג"ץ 1169/09 פורום משפטי למען ארץ ישראל - נ' ראש הממשלה פס' 21 (פורסם בנבו, 15.6.2009):

"על חובתו של הממשל הישראלי לדאוג לקיום הצרכים ההומניטאריים הבסיסיים של תושבי איו"ש והרצועה עמדה פסיקת בית משפט זה לא אחת. גם אם רצועת עזה נשלטת כיום על ידי תנועת החמאס, אשר הוכרזה ארגון טרור, חיים בה תושבים הזקוקים לשירותים חיוניים לקיום איכות ורמת חיים סבירה ואנושית. ישראל נדרשת להושיט עזרה כדי לאפשר סיפוק צרכים הכרחיים לאוכלוסייה המקומית, שבלעדיה לא יקבלו מענה."

39. במקרה דנן, העותרות תלויות בהיתר מהמשיבים על מנת להיפגש עם קרובות במשפחה מדרגה ראשונה חולות המתגוררות בגדה המערבית ואשר אותן לא ראו במשך שנים רבות. היציאה דרך רצועת עזה לגדה המערבית אפשרית רק דרך מעבר ארז שבשליטת ישראל. ההיתר ממילא יכול להינתן רק בנסיבות שהוצגו בעתירה לעיל - כאשר קרוב המשפחה חולה במצב קשה. בנסיבות אלו, נקיטת הסחבת מצד המשיבים במתן מענה לבקשות העותרות מביאה לפגיעה קשה ובלתי הפיכה בזכותן של העותרות לחופש תנועה ולחיי משפחה תקינים.

40. פגיעה זו בזכויותיהן של העותרות אסורה כאמור לפי המשפט הבינלאומי ההומניטארי - דיני כיבוש ודיני זכויות האדם - והיא גם כפופה לעקרונות מנהליים וחוקתיים של המשפט הישראלי. עליה לעמוד במבחני הסבירות והמידתיות, אך היא איננה עומדת בהם. פגיעה זו אינה נעשית לתכלית ראויה, שהרי המשיבים לא פירטו ולא הצדיקו בשום אופן את העיכוב

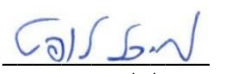
במתן המענה. אף אם יוכח על ידי המשיבים כי ישנה תכלית כלשהי לעיכוב, הרי שהפגיעה הטמונה בכך לזכויות העותרות עולה על המידה הדרושה לשם הגשמתה של תכלית זו.

סיכום

41. העותרות- שתי נשים פלסטיניות מבוגרות- ממתינות בקוצר רוח לקבל את תשובת המשיבים המאשרת את יציאתן לביקור אחותן ואימן החולות בגדה המערבית. **התנהלות המת"ק בעניין חורגת מכל סטנדרט תקין של פעילות מינהלית- היא מפרה את חובתם להשיב במהירות הראויה ואת חובת ההגינות שהמשיבים כפופים לה. כתוצאה מכך, היא פוגעת בזכויות יסוד של העותרות לאין שיעור- זכותן לחיי משפחה וזכותם לנוע.**

42. המקרה דגן מצטרף לשורה של מקרים בהם תושבי עזה נאלצים להגיש עתירה לבית המשפט הנכבד רק בשל אי מתן מענה. ואולם, תושבים אלו הם אותם מתי המעט שזכו לקבל ייצוג משפטי בפני ערכאות ישראליות, ובכך לקבל מענה לבקשתם. **הרוב המוחלט של התושבים שבקשותיהם לא נענו פשוט מותרים על זכויותיהם, מתייאשים ונותרים "תקועים" בעזה. כך יוצאים המשיבים נשכרים מהתנהלותם הפסולה. לנוכח העדויות לעיל, והנתונים על מספר הבקשות ה"תקועות" במת"ק עזה, הגיעה העת לטפל באופן שורשי בבעיית העומס והסחבת שפשתה במת"ק עזה, על מנת לייתר הגשתן של עתירות אלו.**

43. לאור האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על-תנאי כאמור בכותרת וכן לחייב את המשיבים בהוצאות העותרות, לרבות אגרת בית משפט ושכ"ט עו"ד כדין. העתירה נתמכת בתצהיר העותרות שנחתם בפני עורכת דין ברצועת עזה ונשלח לח"מ, לאחר תיאום טלפוני. בשל הקושי בקיום מפגשים בין העותרות לבין ב"כ ובשל דחיפות העתירה, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את התצהיר ואת ייפוי הכוח שנחתמו ונשלחו בפקס.

מיכל לופט, עו"ד
באת-כוח העותרות

7.12.2017